

de Palma, a l'interior de la petita península que termina a Andratx. Mapa Mascaró 27G7.

PRON. MOD.: «els mall. pronunciam *kəvià*» AMALcover (BDLC xiv, 1925, 50). També ho he sentit així, però tant o més sovint amb la pronúncia relaxada *kuvia* (Andratx, Estellencs, xl, 150.11, 162.9).

MENCIONS ANT. És notable l'absència d'aquest nom en el Rept. 1248, «Sanctus Johannes de Caviano», en la butlla d'Innocenci IV, constitutiva de les parròquies de Mallorca. ¿Era una errada aqueixa omisió de la l? El cas és que ja la Història de Marsili escriu *Calvià* (ed. Quadrado, 81), 1395 *Calvià* (BSAL VIII, 94a). I és la grafia freqüent, i que crec constant, des d'aleshores.

BIBLGR. Enric Fajarnès i Tur, *Desarrollo de la población de Calvià, desde su origen hasta nuestros días* (Ss. XIII a XIX), 32 pp., extr. de *La Almudaina*, Palma 1898. I la nota ben poc lúcida que AMALcover dedica a l'origen del nom, BDLC xiv, 50-51.

ETIM. En E.T.C. I, 238, 288, vaig posar-lo en el mapa i llista dels noms de colonització romana derivats en -ANUM de NPP; que és també el que entenia probablement *AlcM*, en parlar d'un patronímic romà CALVIANUM; no canviaria gran cosa, almenys, si hagués entès un NP derivat CALVIANUS: tot, provinent del NP CALVUS, -VIUS, i en tot cas amb la mateixa base fonètica. Però això xoca amb l'escrúpol gravíssim que en terra de substrat mossàrab esperaríem -én, no pas -à.

Com vaig dir ja en el vol. I, p. 85: «dels dubtes que suscita direm alguna cosa en els arts. *Llucaquelba* i *Vertaient*»; allí, p. 293: «*Vertaient* --- Si estiguéssim en terres valencianes --- seria un de tants noms de la interminable sèrie en -ent: *Marinyent*, *Agullent*, *Parcent*, *Perputxent*, *Crevillent* ---» on la influència de la imela àrabica causà el canvi de Á en é. «Cosa rara a Mallorca, perquè d'altres possibles casos són dubtosos, *Tuent*, *Perpunyent* ---» (sense negar que *Vertaient* ho sigui: que serà de VERTILIUS, en efecte), i més avall hi assenyala encara *Gerillén* i *Garballén* ---, el cas de *Calvià*, és únic, amb resultat fonètic -à, contradictori d'aquest». Més explícitament hi tornava, s. v. *Llucaquelba* (Menorca), p. 190, amb el seu afí, l'antiga alqueria *Quelber* del Rept. de Mallorca (amb variants *Qulber* i *Colber*).

Examinades les possibilitats àrabi-gues, suggeria que aquest -*kélber*/*kólber* fos un mossarabisme arabitzat LOCA CALVA o LOCUM AD CALVARIUM, amb retrocés d'accent, que és normal en àrab vulgar quan la síl·laba pretònica és llarga o tancada. I en nota: «els articles *Cossier* o *Contier* del DECat han donat prova que -ARIU passà en part a -*ier* en mossàrab mallorquí. Doncs per ventura, CALVARIUM > *kälbiér* > *kélber* amb l'esmentat trasllat accentual». Acabant: «àdhuc podríem pensar si *Calvià* no podria tenir un origen semblant», però reconeixent que «aquí els entrebancs serien més greus». Tinguem present que per CALVARIUM no entenia, és clar, el Gòlgota ni res referent a la seva deïxa, sinó el sentit bàsic llatí de terreny pelat, sense arbres o comparable a una testa calba. No sé si era a causa de l'absència de noms en -(i)à < -(I)ANUM

a Mall., que AMALcover, cercava també per a *Calvià* un enllaç, amb derivats de CALVUS (Montcaup, *Cals*, *Calvianensis*), amb el sentit de 'lloc pelat': perquè «el terme de *Calvià* en general és pelat, i si en general [?] ho seria més, i per qualche cosa diuen que «*Cauvià* el feren de ses porgueres de Mallorca».

Però és ben cert que les dificultats formals, serien greus fins partint de la suposada derivació de CALVARIUM, en forma semblant a *cossier*, *contier*: si en aquests -*ier* passà a -*ier*, diríem que -*air* > -*iar*?; de cap manera, però, no hi ha paritat. Si la forma *Caviano* del manuscrit de 1248, no fos error de còpia, pensaríem potser si havent-hi hagut la confusió morisca l = r, i havent-se arribat a **karvijar*, hi pogué haver dissimilació en **kavjar*, o bé dissimilació *karvijar* > **karvijan*; però una cosa exclouria l'altra; altrament aqueixa terminació -ano té tot l'aire de ser mera llatinització artificiosa de la terminació catalana -à. Combinació de les dues formes dissimilades? Ben forçat tot això, més que més a base d'un hapax, potser mera errada d'escriba.

Només gosaria abocar-m'hi si hi hagués alguna altra base en formes transmeses; p. ex., si com vaig insinuar en una nota del DECat (II, 1076b26-60 i ss.) es pogués identificar amb *Calvià* el nom de l'alqueria de *Quelber*, que, amb variants *Qulber* i *Colber*, figura en el Rept. En aquella nota jo tenia raó a rebutjar la d'*AlcM*, en quant diu que *Quelber* és d'origen àrab, i en unir-lo amb *Llucaquelba*, en qualitat de nom pre-romà del tipus proto-balear en -er (*Sóller*, *Síller*, *Míner*, *Bóquer*, *Péller*, *Sèlver* etc.). Però quant a la identificació dels llocs tenia raó *AlcM*: és realment *Cúber*, important possessió, ja en el m. Despuig, al S. de Son Torrella (Masc. 4-I-7), i al peu del *Morro de Cúber*, en l'anomenat *Pla de kúba*, entre Fornalutx i el Puig major. És clar pel context, com sigui que és una de les del terme de les «Muntanyes», citada després d'Escorca i Turixant (*Taurixam*), entre aquestes i Monnàber i L'Ofra (*CoDoACA* XII, 57.13); mentre que *Calvià* és de 30 a 40 k. (l. r.) al SO. de tots aquests llocs, i entraria dins el terme que el Rept. anomena «*De ciutat*» (p. 53, on hi ha p. ex. *Valldemossa* i *Portopi*), per més que *Calvià* hagi estat silenciada en el Rept.

Sembla que Alcover pensava en un derivat llatí en «-ianus». Però això s'ha de refusar per raó morfològica; no es formen tals derivats en -*ia* després de l'època romana. En etimologia les raons leximòrfiques, majorment en investigació toponomàstica tenen una força tant o més gran que les fonètiques, i fins direm que llur aplicació es fa en termes d'aplicació més neta i rotunda.

En conclusió, aquestes especulacions per fugir de l'objecció local als noms romans en -IANUM, han resultat ben forçades. No hi hem d'insistir. Les aparences d'aquesta explicació dins el marc general romànic, són favorables en forma abassegadora. Noms colonitzadors del tipus en -IANUM, -IACUM, trets dels comuníssims NPP romans CALVUS, CALVIUS, es troben arreu, a desdir. Skok (§ 65) cita un *pogium Calbanum*